

Irodalmi estek a klubban

Két rangos irodalmi eseményt ért a JATE-klub programja, és nem túlzás kijelenteni: más-kor fél év irodalmi élményét is jelenthetnék ezek a rendezvények. Mindezt egy héten belül tervezték lebonyolítani, olyan vendégek részvételével, mint Nagy László, Rákos Sándor, Tornai József költők, Nagy Attila és Cs. Németh Lajos előadóművészek, valamint Veres Pál festőművész. Mindkét est házigazda-kritikusként Ilia Mihályt hirdették a plakátok. Közmondásunk szerint, aki sokat akar

hettük a Versben bújdósóból. Ha a személyes találkozás várt örömeit nem is tudta pótolni, Cs. Németh estje után sejtethetjük, milyen lett volna, ha...

Milyen kényelmes lenne most a Tornai-est iránti mérsékelt érdeklődést ennek a műsornak a nyakába varrni. Mert annak ellenére, hogy két költő, Rákos és Tornai voltak a klub vendégei, hogy az egyik legjobb színészünk és előadóművésznünk, Nagy Attila is fellépett, igen kevesen voltunk.

Az est előtt Rákos Sándor

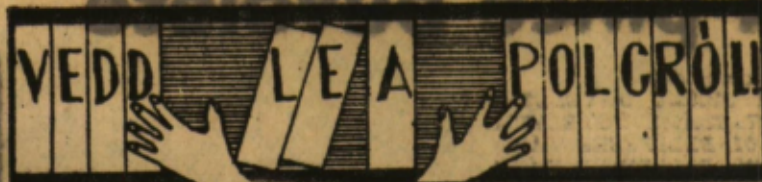
lönleges anyagok nyernek különös formákat keze alatt, valami ősi ritmus rendez az ő misztikus drámaisággal ható világát; bálványai komor fájdalomnak, nehéz-színűek.

Ilia Mihály bevezető előadás helyett inkább a költővel való beszélgetést választotta, s a nem túl nagyszámú közönség így sem járt rosszul. Kérdései lehetőséget adtak Tornainak, hogy életének legfontosabb, az olvasó számára feltehetően legérdekesebb és legnehezebben hozzáférhető szakaszaira visszaemlékezék, s a költő élt is ezzel. A beszélgetés valóban beszélgetés volt, a kemény és lényegre tapintó, mindig Tornai József valahol már leírt kijelentéseire alapuló kérdések egyrészt megóvtak az elkalandozásoktól, másrészt gondolati és hangulati ritmust adtak a közel egyórás prózai bemutatkozásnak.

A költő megragadó nyíltsággal és őszinteséggel beszélt magáról, indulásáról, pályatársairól. Többször elidőzött Veres Péter alakjánál, s ez érezhetően több volt részéről, mint az idősebb pályatárs emlékének a tisztelete. Szép pillanatok voltak, mikor a fiatalabb generációról beszélt elismerő-szeretettel, vagy a magyar irodalmi élet mozdulat-mentességéről, javító-dühvel. Versei Nagy Attila előadásában hangzottak el. Nagy Attila talán harmatgyenge verseket is a szívünkbe tudna lopni, olyan tehetségu és erejű művész. Most semmi ilyenre nem volt szükség, jó verseket mondhatott, melyek illettek is alkatahoz.

A klub vezetőit mindenképpen megilleti a dicséret. Nem rajtuk múlt, hogy az általuk elképzelt két nagyszabású program végül — így együtt — csak fél-siker volt.

— Zalán —

Baka István: Magdolna-zápor

Vézna kötetet — alig, hogy sőhajtásnyi — hordozok magamnál napok óta. A verseskötvet egy költő eddigi életművét tartalmazza, hat év termését, harmincöt verset. Csúnya borítót készítették hozzá, nyugodtan megmosolyoghatjuk a dagályosan semmitmondó, a szerzői utószó mellett „hivatalos értékelést” is. Verseit — a könyvben megjelent összes verset — már olvashattuk a Tiszatájban, a Szegedi Egyetemen és a Kortársban, ahol rendszeresen közöl (mint azt maga is írja) 69, illetve 72 óta. Nehéz lenne meghatározni nemzedéki hovatartozását. Verseinek tematikája és emberi tartása a Kilencek legjobbjával rokonítaná, élményvilága, látásmódja azonban más, elkülöníti. Kora leginkább ahhoz a ma tulajdonképpen együtt már nem létező generációhoz sorolja, akik közül Pass költészetét ismerhetjük (Passnak szól egyetlen ajánlott verse).

A szűkszavú emberek mondanója sohasem kevesebb, mint a mindig fecsegőké. Valahányszor megszólalnak, magukban kiértékelik, minden zavaró fölöslegtől megtisztított mondanivalójuk van. Baka Istvánról olvashattuk, hogy volt év, mikor három verset írt. (Ha ezt a három időben arányosan írta volna meg, minden versre százhusz napot számolhatnánk — s egy így, csak időtartamot tekintve is elgondolkoztató.)

Az irodalomban — ez régi törvény — állandóan jelen kell lenni annak, aki közönségre igényt tart. Ha a költő, aki ennek nyilván tudatában van, mégis vállalja a kevés verset, egyben biztosítékot is ad nekünk arról, hogy számára a költészet nem üzet, hogy nem keresi a gyávák és a sunyik jutalmát: az olcsó sikert és az üres boldogságot.

Négy ciklusra tagolódik a verseskötvet, melyek közül — érezhetően — az első tartalmazza a korai verseket. Ezt nem a benne található versek színvonalán vehetjük észre (hiszen Az udvar fája ciklus is tartalmazza Baka István költészetének jellemzőit és erényeit — igaz, többnyire mint a későbbi nagy versek előhírnökei jelennek meg), hanem döntően azon, hogy kívül reked a másik három egyúvé tartozó ciklus problémakörén. Bizonyítja

ezt, hogy az Oly bizonytalan, a Kutya és a Végigver rajta, tehát az inkább idesorolható három vers nem épül szervesen a Legenda, hát lehullasz, ciklusba. A Temesvár, Dózsa tábora után kezdődik egy nagy vonulat, a történelmiség és az egyéni létezésért szorongó, a becsület szövegségeit kereső ember, költő egymástól elválaszthatatlan motívuma. Innen kezdve válik a hitt holnap eljövetele kérdésessé, innen fordul a történelmi élmény sorsvállalásba.

„Hol arcomat megmeríttem,
virradatkor, bedőlt a kút,
Tűlkörképem most lenn, a
[földben
Siratja az elhamvadt falu.”

(1514)

Nehéz belső emberi megpróbáltatások formálják Baka líráját. Atéli Vörösmarty — a nemzet — örületét, így magának teszi fel a vádló kérdéseket: Ki tette le a fegyvert / Világosnál? / A versek? / A verseim? / Ki üzött / e vadonba, ahol / minden levélrés / egy áruló szeme? / (Vörösmarty 1850.)

Érzi és szenved a reménytelenségét (de kerül és elvet mindenféle divatos, ide kapcsolható pózt):

„Mint félig béna nyelv, sajogva
forgunk az éj szájujregében,
még motyogunk kemény

[fogakba
[reményen!”
(Prédikátorének)

A Bolgárok című versben a kislepek sorsa foglalkoztatja, melynek folytatása a kötetbe már fel nem vehetett — Széke-lyek. Örömmel láttuk volna együtt a kettőt. A kötet utolsó ciklusának — de talán magának a könyvnek is — két legszebb verse a Szakadé Magdolna-zápor és a Gyóntató fehérség. Ez a két vers szinte összegzi a szerző mesterségbeli tudását, képrendszerét, s megrendítő szépséggel szól egy olyan emberről, aki feloldozást keres, súlyos emberségéhez társat, segítséget.

„De hát miféle havasok közt
öröltetiz engemet, Uram?”

(Vázlat a vén cigányhoz)

Míg erre a kérdésre egy kötetnyi verssel keresi a választ Baka István, olyan élményekhez juttatja olvasóit, melyeket ritkán kapni a mai verseskötvetkiadásunkban.

ZALÁN TIBOR

Nagy Attila „megidőzől”

markolni, keveset fog. Most is tanúi lehetünk, hogyan fordul visszajára a legjobb szándék.

Mi, akik még a nagyterembe lépésünk előtt megtudtuk, hogy Nagy László betegsége miatt nem jöhet el közénk, nagyon szomorúak lettünk. Ez a szomorúság ljelembé fordult át, mikor Ilia Mihály — jóllehet számára jogos és számunkra teljesen érthető és elfogadható indokok miatt — nem vállalta a fel-lépést. Az ő érvelését — előadó-esten költő nélkül mit kezdjen a kritikus — elfogadtuk mottóul, amikor bedőlünk a minden négyzetméterén három nézővel telezsúfolt terembe. Az előadó — aki megnőtt felelőssége tudatában fel-alá járkált a hirtelen összeszűkült irodában, végül ennyit mondott: „Itt lesz Nagy László.”

Jól megkomponált, a költő által tetszéssel jóváhagyott összeállítás adott elő Cs. Németh Lajos. A Vértanú arabs kanca elhangzása közben lehetett érezni igazán Nagy László „megérkezését”, míg „a télbe pajzs nélkül kilépett”, fiatalságon, szerelmen átvágott, örökös-hittel küzdő embernek a hangját is hallani vél-

prózaversnek beillő megnyitója adta át Veres Pál festőművész kiállítását az érdeklődőknek. Hallgatásra parancsoló képek elé állít bennünket a festő, alkotásait mélyen belül kell és lehet csak megérezni, hogy azután — a felismerés hirtelen örömeivel — meg is értsük azokat. Kű-

Veres Pál: Mitológia